

1.1 Občanská výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu Občanská výchova

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Předmět **Občanská výchova** se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činnostmi důležitých politických institucí a orgánů a s možnými způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Předmět se zaměřuje na rozvoj finanční gramotnosti, rozvíjí orientaci ve světě financí a k odpovědnému spravování osobního rozpočtu s ohledem na měnící se životní situace. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti. Vzdělávací oblast přispívá k osvojení pravidel chování při běžných rizikových situacích i při mimořádných událostech. Cílem předmětu je i uplatňování aktivního přístupu k ochraně zdraví, života, majetku při běžných, rizikových i mimořádných událostech, poznávání otázek obrany státu. Vzdělávací předmět Občanská výchova se vyučuje v šestém až devátém ročníku po jedné vyučovací hodině.

Do vzdělávacího předmětu Občanská výchova je v 6. ročníku integrováno učivo ze vzdělávacího oboru **Výchova ke zdraví** na téma Vztahy mezi lidmi a formy soužití a v 8. ročníku učivo na téma Osobnostní a sociální rozvoj.

Vzdělávací obsah je propojen s **průřezovými tématy**:

Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova

Výchovné a vzdělávací postupy, které směřují k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- žák operuje s obecně užívanými termíny a dává je do vzájemných souvislostí

Kompetence k řešení problémů

- žák posuzuje svá řešení z nejrůznějších společenských aspektů

Kompetence komunikativní

- žák souvisle a výstižně formuluje své názory na společenské dění
- žák chápe potřebu vyslechnout odlišný názor a zabývat se jím
- žák využívá informační a komunikační prostředky a tvořivě je využívá jako nástroje poznání
- žák využívá získané komunikační dovednosti k vytváření kvalitních vztahů s ostatními

Kompetence sociální a personální

- žák chápe význam skupinové práce a postavení samostatné práce
- žák uvědoměle přijímá a získává role v různých skupinách a pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce
- žák přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy

Kompetence občanské

- žák přijímá základní principy, na kterých spočívají zákony a společenské normy
- žák poznává naše kulturní tradice a historické dědictví a tímto poznáním cítí potřebu je chránit
- žák respektuje přesvědčení druhých lidí a váží si jejich vnitřních hodnot
- žák nachází nenásilné cesty k řešení konfliktů

Kompetence pracovní

- žák nachází způsoby, jak využívat znalostí získané ve škole i mimo ni pro svůj další rozvoj
- žák se orientuje v základních aktivitách, které jsou potřebné pro uskutečnění podnikatelského záměru a jeho realizaci
- žák chápe podstatu, cíl a riziko podnikání

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vyučovací předmět: Občanská výchova

2. stupeň

Očekávané výstupy z RVP ZV	Realizováno
Člověk ve společnosti	
1. objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání	6. r.
2. rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu	6. r.
3. zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje	6. r.
4. zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají	7. r.
5. kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí	7. r.
6. zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu	6. r.
7. uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem	6. r.
8. objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám	7. r.
9. rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti	7. r.
10. posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci	6. r.

Mezinárodní vztahy, globální svět	
1. popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování	7. r.
2. uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy, včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích	7. r.
3. uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a zápory	9. r.
4. uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva	9. r.
5. objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni - v obci, regionu	9. r.
6. uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru	9. r.
Člověk jako jedinec	
1. objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života	8. r.
2. posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek	8. r.
3. rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání	8. r.
4. popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru	8. r.
Člověk, stát a hospodářství	
1. rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví a způsoby jejich ochrany, uvede příklady	7., 8. r.

2. sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti, dodržuje zásady hospodárnosti, vyhýbá se rizikům v hospodaření s penězi	9. r.
3. na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení	9. r.
4. vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější způsoby pojištění a navrhne, kdy je využít	9. r.
5. rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané	9. r.
6. rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti	8. r.
7. uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu	9. r.
8. na příkladech chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz	8. r.
9. rozlišuje, ze který zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané	9. r.
Člověk, stát a právo	
1. rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky	7. r.
2. rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu	9. r.
3. objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů	9. r.
4. vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů	7. r.
5. přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, rozumí povinnostem občana při zajišťování obrany státu	8. r.

6. objasní význam právní úpravy důležitých vztahů - vlastnictví, pracovní poměr, manželství	9. r.
7. provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy - osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci	9. r.
8. dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování	7. r.
9. rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů	9. r.
10. rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady	8. r.
11. diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání	8. r, 9. r
Převzato z Výchovy ke zdraví	
1. respektuje přijatá pravidla soužití mezi vrstevníky a partnery a pozitivní komunikací a kooperací přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v širším společenství (v rodině, komunitě)	6., 7. r.
2. vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska zdraví	6. r.
3. samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresových situací	8. r.